

11. SINIF ŐİR KONU ANLATIMI

I. Dönem Tanzimat Şiiri

- 19. yüzyıldan itibaren Batılı şiir anlayışları ve akımlarının etkisiyle şiirimizde yeni bir dönem başlamıştır. Tanzimat Dönemi adı verilen bu dönemde şiirde birçok yenilik görülmektedir.
-
- Dönemin ilk zamanlarında Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi şairler şiire başlık vermişler, şiirde noktalama işaretlerini kullanmışlar ve şiire yeni içerikler getirmişlerdir. “Eşitlik, adalet, hukuk, millet” gibi temalarda şiirler yazmışlardır.
-
- Bu dönemde divan şiirinin şekil özelliklerine bağlı kalmışlar; konu, tema ve kavramlarda köklü değişiklikler yapmışlardır. 19. yüzyıldan itibaren Batılı şiir anlayışları ve akımlarının etkisiyle şiirimizde yeni bir dönem başlamıştır. Tanzimat Dönemi adı verilen bu dönemde şiirde birçok yenilik görülmektedir.
-
- Dönemin ilk zamanlarında Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi şairler şiire başlık vermişler, şiirde noktalama işaretlerini kullanmışlar ve şiire yeni içerikler getirmişlerdir. “Eşitlik, adalet, hukuk, millet” gibi temalarda şiirler yazmışlardır.
-
- Bu dönemde divan şiirinin şekil özelliklerine bağlı kalmışlar; konu, tema ve kavramlarda köklü değişiklikler yapmışlardır.

II. Dönem Tanzimat Şiiri

- I. Dönem Tanzimat sanatçıları şiiri, düşüncelerini topluma ulaştırmada bir araç olarak görmüşlerdir. Bu nedenle toplum için sanat anlayışına bağlıdırlar.
-
- II. Dönem Tanzimat sanatçıları ise edebiyatı güzel sanatların bir dalı olarak görmüşler, şiirde de estetik bir gaye gütmüşlerdir.
-
- Şiirde bireysel duyuş ve düşünüşleri ön plana çıkarmışlardır.
-
- Abdülhak Hamit Tarhan, Rezaizade Mahmut Ekrem gibi şairler politikadan uzak durarak sanat için sanat anlayışıyla şiirler yazmışlardır.
-
- Yeni duyuş ve tarzlarla hareket etmişlerdir.

Tanzimat Edebiyatında Şiir Karşılaştırması

- Her iki dönem şairleri biçim yönünden Divan şiiri geleneğine bağlı kalmışlardır.
- Her iki dönem şairleri “romantizm”in etkisinde kalmışlardır.
- 1. dönem şairleri “toplum için sanat” anlayışını, 2. dönem şairleri ise “sanat için sanat” anlayışını benimsemişlerdir.
- 1. dönem şairleri “vatan, millet, adalet” gibi konuları ele alırken; 2. dönemdekiler “aşk, doğa, ölüm” gibi konuları ele almışlardır.
- 1. dönem şairleri dilde sadeleştirmeyi amaçlamış ancak bunda başarılı olamamışlardır. 2. dönem şairleri ise ağır olan bu dili daha da ağırlaştırmışlardır. Şiirde sanatlı söyleyiş her iki dönem şairleri için de amaç olmaktan çıkmıştır.
- İki dönemin şairleri de şiirde parça güzelliğini bırakıp bütün güzelliğine ve konu birliğine önem vermiştir. Aruz ölçüsü kullanılmaya devam ederken az da olsa hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Gazel, kaside, terkibi bent gibi eski nazım şekilleri kullanılmaya devam etmiştir. Özellikle ikinci dönem sanatları yeni nazım şekilleriyle şiir yazmada başarılı olmuşlardır (A. Hamit Tahran, Rezaizade Mahmut Ekrem başarılıdır).

Tanzimat Şiirinde Tema

- Halkı aydınlatmaya yönelik yeni tema ve konular işlenmiştir. Hürriyet ,eşitlik,adalet,kanun,yönetimden ve dönemden şikayet vb.
-
- Tanzimat Edebiyatı Şairleri:
-
- I. Dönem Tanzimatçılar'da Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal;
-
- II. Dönem Tanzimatçılar'da Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit, Samipaşazade Sezai.

Servetifünun Döneminin Şiir Anlayışı

- Rezaizade Mahmut Ekrem'in yönlendirmesiyle Servet-i Fünun dergisi etrafında 1896'da toplanan Tefik Fikret, Cenap Şahabettin gibi şairlerin ve Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf gibi yazarların oluşturduğu edebî topluluk olan Servetifünun'da toplumsal sorunlardan uzak durulmuş; bireyin iç dünyası, hayalleri ve özlemleri şiirlerde ele alınmıştır.
- 1901'e kadar devam eden bu topluluk, Fransız şiirini örnek alarak şiirimize birçok yenilik kazandırmıştır.
- Şiirde konu bütünlüğünü sağlamışlardır.
- Türk şiirinde o güne kadar gelen beyit hâkimiyetini kırmışlardır.
- Aruz kalıplarını kırmışlar, şiirin konusuna göre seçmişlerdir.
- Batı şiirinden sone, terza-rima gibi nazım biçimlerini alarak şiir yazmışlar; divan edebiyatının nazım biçimi olan müstezatı, serbest müstezata dönüştürmüşlerdir.
- Batı edebiyatı akımları olan parnasizm ve sembolizm akımlarından etkilenmişlerdir.
- Sadece şiirin değil kelimelerin de ahengine önem verdiklerinden şiirlerini ahenkli kelimelerden oluşturmaya çalışmışlardır.
- Şiirimizde kafiyenin kulağa hitap etmesi ilkesini benimsemişlerdir.
- Oldukça süslü ve ağır bir dil kullanmışlardır. Yeni hayalleri anlatan Arapça, Farsça tamlama ve ifadelere fazlaca yer vermişlerdir.
- Bu topluluğa "yenilikçi edebiyat" anlamına gelen Edebiyatıcedide de denir.

Servetifünün Şiirinde Parnasizmin Etkisi

- Servetifünün sanatçıları parnasizmin şiir anlayışını eserlerinde uygulamıştır.
- Parnasiyenlere göre şiirde biçim, mimari eserlerde olduğu gibi bütünlük içinde olmalıdır.
- Ölçü, kafiye uyumu, dize kümelenişi gibi biçimsel açılardan şiirin kusursuzluğunu ve mükemmelliğini amaçlarlar.
- Şiirde bir bütünlük sağlamaya çalışırlar.
- Tabiatın güzelliklerini aşırı duygusallığa girmeden ele alırlar.

Sevetifünün Edebiyatında Şiir

- Aruz ölçüsü kullanılmıştır. Aruz Türkçeye başarıyla uygulanmıştır. Sembolizm ise parnasizmin etkisinde kalmıştır.
- • Uyak anlayışı değişmiş 'göz uyağı' yerine 'kulak uyağı' anlayışı benimsenmiştir.
- • Dil son derece ağır ve süslüdür. Dile Arapça, Farsça, ve Fransızcadan yeni sözcük tamlama ve terkipler aktarmışlar;dile o güne değin hiç duyulmamış ve kendi uydurdukları tamlamalar ekleyerek anlaşılması olanaksız yapay bir şiir dili yaratmışlardır.
- • Divan edebiyatı nazım şekilleri tamamıyla terk edilmiş; Batı edebiyatının 'sone' ve 'terzarima' biçimleri ile 'serbest müstezat' ve 'karma' nazım biçimleri kullanılmıştır.
- • 'Mensur şiir' örneklerine ilk kez bu dönemde rastlanmaktadır. 'Sanat için sanat' ilkesi benimsenmiştir.
- • Siyasal ortamın da etkisi ile toplumsal konular ele alınmamıştır. En çok işlenen konular: günlük yaşam,aşk, doğa görüntüleri,karamsarlık,düş kırıklıkları,ölüm...
- • Nazım nesre yaklaştırılmıştır. Konu birliğine ve bütün güzelliğine önem verilmiştir.
- • Konu ile vezin arasında ahenk ilgisi aranmıştır. Şiirde musikiye önem verilmiştir.
- • Hayata karamsar bakmaları ve derin bir melankoli içinde kıvrınmaları şiirine yansımıştır. Yalnızca Tevfik Fikret 'toplum için sanat' ilkesine bağlı,sosyal içerikli şiirler yazmıştır.

Servetifünun Edebiyatı Şairleri:

- Tevfik Fikret, Cenap Şehabettin, Ali Ekrem, Süleyman Nazif.

Fecri Ati Edebiyatında Şiir

- Aruz ölçüsüyle aşk ve doğa konulu şiirler yazılmıştır.
- • Serbest müstezat kullanılmıştır.
- • Arapça ve Farsçanın etkisinde ağır bir dil söz konusudur.
- • Sanatçılar, Fransız sembolizmiyle daha sıkı bağlar kurmuşlardır.
- • Şiirde konudan çok söyleyiş önemlidir.
- • Gerçek şiir herkesin kendisine göre yorumlayabileceği şiidir. Şiir, duyulmak için yazılan sözden çok musikiye yakın bir türdür.
- • Bu dönem şiirleri “sanat için sanat“ anlayışıyla yazılmıştır.

Fecriati Edebiyatı Şairleri:

- Fecriati Dönemi'nin en güçlü şairi Ahmet Haşim'dir. Sanatçı, topluluğun diğer üyeleri Milli Edebiyat akımına katılmasına rağmen kendi sanat görüşünden taviz vermemiştir.

Öz Şiir (Saf Şiir)

- Sanatın form sorunu olduğuna inanan bu şairler için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır bu anlayışla kendilerine özgü özel imge düzeni oluşturdular.
- • Özgün ve yaratıcı olan bu imgeler dilin mantığına uygun ve dilin anlam alanını genişletip dile yeni olanaklar sunacak bir yapıya sahiptir.
- • Dilde saflaşma düşüncesi kendini rahat şiir yazma şeklinde gösterir.
- • Şiirsel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi paralellik gösterir.
- • Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairlerde düşsel ve bireysel yön ağır basar.
-

Öz Şiir (Saf Şiir)

- İçsel ve bireysel bir yaklaşımla evrensel insan tecrübesini dile getirirler.
- Şiirde biçim endişesi duyan bu şairlerde dize ve dil baş tacıdır.
- Disiplinli çalışarak mükemmele varan halis şiir yazma endişesi kendisini hissettirir.
- Şairlerde sembolizm akımının izleri görülür.
- Gizemselcilik, bireyselcilik, ruh, ölüm, masal, mit temaları yoğun olarak işlenir.

Öz(Saf)Şiir Sanatçıları:

- Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas , Behçet Necatigil , Asaf Halet Çelebi, Necip Fazıl Kısakürek , Özdemir Asaf , Fazıl Hüsnü Dağlarca , Ziya Osman Saba.

Milli Edebiyat Döneminde Şiir

- Toplum için sanat anlayışına uygun “ sade dil ve hece ölçüsüyle” milliyetçi şiirler yazılmıştır.
- • Şiirde milli kaynaklara yönelme gerçekleşmiştir,konu seçiminde yerlilik esas alınmıştır.
- • Şiirlerin konuları genelde halkın yaşamından ve ülkenin içinde bulunduğu koşullardan seçilmiştir.
- • Şiirlerde ortak temalar halkın yaşamını,milli tarih ve milliyetçilik duygusu,kahramanlıktır.
- • Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında genç şairler kendi duygu ve hayallerini işlemekten de kendilerini alamamışlardır.
- • Duygudan ziyade fikir ön plandadır,şiir,fikrin taşıyıcısı olarak görülmüştür,eserler genelde didaktiktir.
- • Kitabi bir dilden gündelik yaşamda konuşulan dile geçilmiş,halk şiiri söyleyiş biçimlerinden yararlanılmıştır.
- • Şiir dili olarak İstanbul Türkçesi esas alınmış ve şiirler sade bir Türkçeyle yazılmıştır.
- • İmgelere başvurulmamış,kullanılan imgelerin ise kolay anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir,somut benzetmeler kullanılmıştır.
- • Milli Edebiyat Dönemi şiirinde Halk edebiyatı nazım biçimlerine yönelinmiş; dördlüklerle şiirler yazılmış;mani,koşma gibi nazım biçimleri kullanılmıştır,serbest müstezat geliştirilmiştir. Batıdan alınan sone ve terza-rima gibi nazım şekilleri de kullanılmıştır.
- • Tam ve zengin uyağın yanında yarım uyak da kullanılmıştır, aruzun yerine hece ölçüsü kullanılmıştır.

Milli Edebiyat Şairleri:

- Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ali Canip Yöntem, Hamdullah Suphi Tanrıöver

Dönemin Bağımsız Sanatçıları

- MEHMET AKİF ERSOY(1837-1936):
-
- Toplumun içinde bulunduğu sıkıntılardan İslamiyet'le kurtulabileceğini savunmuştur.İstiklal Marşı ve Çanakkale Şehitleri şiirlerinde olduğu gibi kahramanlıkları milli ve dini duygularla anlatılmıştır.Destansı , öğüt verici şiirleri vardır.Küfe , Mahalle Kahvesi ,Seyfi Baba, Bülbül,Meyhane toplumsal konulu önemli şiirleridir.Aruz ölçüsünü Türkçeye başarıyla uygulanmıştır.Şiiri düzyazıya yaklaştırmıştır;manzum hikayeciliğin usta ismidir.
- Eserleri
- Şiir:Safahat(Yedi bölümden oluşur:Safahat, Hakkın Sesleri,Süleymaniye Kürsüsünde,Fatih Kürsüsünde,Hatıralar,Gölgeler,Asım)

Dönemin Bağımsız Sanatçıları

- **YAHYA KEMAL BEYATLI(1884-1958):**
-
- **Aruzlu Türkçeye ustalıkla uygulamıştır.Hece ölçüsüyle yazdığı tek şiiri Ok'tur.Şiirlerinde İstanbul sevgisi öne çıkar.İstanbul, aşk, tabiat, ölüm, musiki, sonsuzluk,rintlik,deniz başlıca konularıdır.Aruzla ve divan nazım şekilleriyle modern şiirler yazmıştır. Parnasizmin bizdeki temsilcisidir. Nev-Yunanilik (Neo Klasik) ve sembolizmden de etkilenmiştir.**

Eserleri

- **Şiir:**Kendi Gök Kubbemiz, Eski Şiirin Rüzgarıyla, Ruabiler ve Hayam Rubailerini Türkçe Söyleyiş.
- **Deneme:** Aziz İstanbul ,Eğil Dağlar,Edebiyata Dair,Siyasi ve Edebi Portreler.
- **Anı:**Çocukluğum,Gençliğim ,Siyasi ve Edebi Hatıralarım
- **Tarih:**Tarih Musahabeleri

Cumhuriyet Döneminde Hececi Şiir

- Hecenin beş şairi adıyla da anılan bu sanatçılar Milli Edebiyat akımından etkilenmiş ve şiirlerinde hece veznini kullanmışlardır.
- • Şiirde sade ve özentisiz olmayı ve süsten uzak olmayı tercih etmişlerdir.
- • Beş Heceliler ilk şiirinde aruz veznini kullanmışlar daha sonra heceye geçmişlerdir.
- • Şiirde memleket sevgisi, yurdun güzellikleri, kahramanlıklar ve yiğitlik gibi temaları işlemişlerdir.
- • Hece vezni ile serbest müstezat yazmayı da denediler.
- • Mısra kümelerinde dörtlük esasına bağlı kalmadılar, yeni yeni biçimler aradılar.
- • Nesir cümlesini şiire aktardılar ve düzyazıdaki söz dizimini şiirlerde de görülmesi Beş Hececiler'de çok rastlanan bir özelliktir.

Beş Hececiler Őu sanatçılardan oluŐmuŐtur:

- Faruk Nafiz Çamlıbel: Han Duvarları, Dinle Neyden, oban eŐmesi, Gönülden Gönüle.
- • Yusuf Ziya Orta: Akından Akına, Bir Rüzgar Esti, Yanardağ, AŐıklar Yolu.
- • Enis Behiç Koryürek: Miras, GüneŐin Ölümü.
- • Halit Fahri Ozansoy: BaykuŐ, Efsaneler, Cenk Duyguları, Hayalet.
- • Orhan Seyfi Orhon: Fırına ve Kar, Gönülden Sesler, Peri Kızı ile oban

Türk Dünyası Edebiyatı Şiiri

- **Türki Cumhuriyetlerde yaşayan Şehriyar, Bahtiyar Vahapzade, Osman Türkay... gibi isimler tarafından oluşturulan edebiyattır.**
- • **Bu edebiyatın sanatçıları, şiirlerinde; Türkiye'yle kurulan gönül bağı, tarihsel kardeşliği, kader ortaklığını, Türkçe sevgisini konu edinmişlerdir.**
- • **Sanatçılar şiiri bir araç olarak görmüşler, söylemek istediklerini söyleyebildikleri bir yol saymışlardır.**
- • **Genellikle dörtlük nazım birimini, hece ölçüsünü kullanmışlardır.**
- • **Dilleri sade, yabancı sözcük ise şiirlerinde yok denecek kadar azdır.**

Önemli Sanatçılar:

- Bahtiyar Vahpzade: Yücelikte Tenhalık, Menim Dostlarım, Bahar, Dostluk Nağmesi, Çınar, Ceyran, İnsan ve Zaman, Tan Yeri, Şehitler, Sandıktan Sesler, İkinci Ses, Yağıştan Sonra, Artık Adam, Aylı Geceler.
- Şehriyar: Heyderbaba'ya Selam, Türkün Dili, Membed Rahim'e Cevab, Sehendim, Behcetabad Hatırası.